

Ισχυροποιώντας τους ευρωπαϊκούς δεσμούς την εποχή της πανδημίας COVID-19

Οι Εκδότες του σημαντικού περιοδικού Lancet συνέγραψαν προσφάτως ένα άρθρο σχετικά με τις επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 στις σχέσεις μεταξύ των κρατών (The Lancet 2021; 397 (10280):P1157). Ο Πρύτανης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, **Θάνος Δημόπουλος** συνοψίζει τα κύρια σημεία αυτού του άρθρου. Η Ευρώπη βρίσκεται αντιμέτωπη με το τρίτο κύμα της πανδημίας COVID-19 ενώ το εμβολιαστικό πρόγραμμα βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Παρόλο που η επικέντρωση βρίσκεται στη δυτική Ευρώπη, τα ίδια ζητήματα ως προς την πανδημία COVID-19 αντιμετωπίζουν και οι χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης. Αυτή η περιοχή είναι ευρεία, με διαφορετικές πολιτικές και ιστορικές καταβολές και περιλαμβάνουν τόσο κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως η Τσεχία, η Βουλγαρία και οι Βαλτικές χώρες, όπως και μη κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως κάποιες Βαλκανικές χώρες και η Ουκρανία. Δεν είναι ξεκάθαρο με ποιο τρόπο κάποιες από αυτές τις χώρες κατάφεραν να διατηρούν χαμηλό αριθμό κρουσμάτων COVID-19 κατά τους πρώτους μήνες της πανδημίας το 2020. Μέχρι τα μέσα Μαρτίου 2021, 6 από τις 10 χώρες παγκοσμίως με τον υψηλότερο ποσοστό θανάτων ανά 100.000 κατοίκους βρίσκονταν στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη. Αυτά τα στατιστικά στοιχεία εγείρουν προβληματισμούς σχετικά με την υγεία του πληθυσμού στην περιοχή. Καθιστούν επίσης επείγον το ζήτημα της ενοποιημένης ευρωπαϊκής αντιμετώπισης της κρίσης COVID-19 στην Ευρώπη. Ο τομέας της υγείας θα μπορούσε να αποτελέσει μια ενοποιητική δύναμη ώστε να ενισχυθούν οι δεσμοί των χωρών τόσο εντός όσο και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μια πανδημία όπως η COVID-19 θα έχει σημαντικότερες επιπτώσεις στις χώρες με πιο αδύναμα συστήματα υγείας. Παρόλο που παρατηρείται γήρανση του πληθυσμού στις χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης την τελευταία 30ετία, το προσδόκιμο ζωής υπολείπεται. Χαρακτηριστικό είναι ότι στη Βουλγαρία ο μέσος όρος ζωής είναι 74.8 έτη συγκριτικά με τα 81 έτη στο σύνολο των μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ στην Ουκρανία τα 71.6 έτη. Η ταχεία οικονομική ανάπτυξη στις περισσότερες από αυτές τις χώρες δεν σήμανε και την αντίστοιχη βελτίωση σε υγειονομικό επίπεδο. Για παράδειγμα, η Εσθονία έχει επενδύσει στην ψηφιοποίηση αλλά ο μέσος όρος που βρίσκεται στο 5% του ΑΕΠ είναι ακόμα χαμηλότερος από τις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες, ο μέσος όρος των οποίων βρίσκεται στο 9,8%. Επιπλέον, η έλλειψη παρεμβάσεων δημόσιας υγείας σε θέματα όπως το κάπνισμα, η παχυσαρκία και το αλκοόλ στις χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης, τα έχει καταστήσει μείζονα προβλήματα δημόσιας υγείας. Για παράδειγμα, αυτές οι καταστάσεις σχετίζονται με το 40% της συνολικής νοσηρότητας στη Ρουμανία. Επιπλέον, οι χαμηλοί μισθοί και οι υποβέλτιστες συνθήκες εργασίας σε αυτές τις χώρες οδηγούν σε ένδεια υγειονομικών υπαλλήλων, με χαρακτηριστικό παράδειγμα την Πολωνία, η οποία έχει τη χαμηλότερη αναλογία ιατρών προς ασθενείς στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Παράλληλα παρατηρείται περιθωριοποίηση μεγάλων κοινοτήτων

και εθνικών μειονοτήτων, που έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένων και των εμβολιασμών. Και αυτό αποτελεί πραγματική πρόκληση για τα ευρωπαϊκά συστήματα υγείας τους ερχόμενους μήνες.

Ωστόσο, υπάρχουν και αισιόδοξες ενδείξεις. Η Σερβία και η Ουγγαρία έχουν εμβολιάσει το 10-15% των πληθυσμών τους. Η Ρουμανία έχει δωρίσει εμβόλια στη Μολδαβία. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αποδώσει πάνω από 1 δισεκατομμύριο ευρώ για να υποστηρίξει τα συστήματα υγείας σε Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Λευκορωσία, Γεωργία, Μολδαβία και Ουκρανία. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εργάζονται στενά για να προμηθεύσουν όλες τις χώρες με τα απαραίτητα ιατρικά εφόδια. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ανακοινώσει ένα συνολικό σχέδιο στον τομέα της Υγείας και της Βιώσιμης Ανάπτυξης ώστε να βελτιώσει την ικανότητα των χωρών της κεντρο-ανατολικής Ευρώπης να ανταποκρίνονται στις απειλές της δημόσιας υγείας. Η οικοδόμηση ανθεκτικών συστημάτων υγείας απαιτεί τη συνολική βελτίωση των συστημάτων υγείας, πέρα από κάθετα μέτρα σχετικά με αναδυόμενες λοιμώξεις. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει προτείνει τη σύσταση μιας Ευρωπαϊκής Ένωσης Υγείας που θα υποστηρίζει τα εθνικά συστήματα υγείας αλλά θα αναγνωρίζει ότι η υγεία είναι ένα ζήτημα που ξεπερνά τα εθνικά σύνορα. Τα πρώτα σημαντικά βήματα περιλαμβάνουν την ισχυροποίηση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Φαρμάκων, του Ευρωπαϊκού Κέντρου Πρόληψης και Ελέγχου Νοσημάτων, καθώς και των φαρμακευτικών αλυσίδων παραγωγής και διανομής. Παράλληλα, εξίσου σημαντική είναι η άμβλυνση των ανισοτήτων μεταξύ των συστημάτων υγείας στην Ευρώπη, με τη συνολική βελτίωση του προσδόκιμου ζωής, τη βελτίωση γενικών μέτρων δημόσιας υγείας και την ουσιαστική ενίσχυση των υγειονομικών συστημάτων κάθε χώρας. Το εγχείρημα μιας Ευρωπαϊκής Ένωσης Υγείας απαιτεί την εμπέδωση ότι το υψηλό αίσθημα εθνικής ευθύνης για την υγεία και η διασυνοριακή αλληλεγγύη μεταξύ των χωρών σε αυτό τον τομέα θα οδηγήσει σε αμοιβαία οφέλη τόσο για κάθε χώρα ξεχωριστά όσο και για το σύνολο της Ευρώπης.

Οι επόμενοι μήνες είναι ιδιαίτερα σημαντικοί, καθώς η πανδημία COVID-19 βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη σε όλη την ευρωπαϊκή επικράτεια, και η Ευρώπη έχει την ευκαιρία να ισχυροποιηθεί και να θεμελιώσει ισχυρούς δεσμούς αντιμετώπισης απειλών δημόσιας υγείας.